

POLACY O KASZUBACH – OSTATNIE DWA STULECIA (cz. 20)

Tym razem przedstawiam źródło archiwalne (Archiwum Państwowe w Gdańsku, zespół: Urząd Wojewódzki Gdański, sygn. 1164/358) – pismo (z 7 I 1946 r.) Departamentu Politycznego Ministerstwa Administracji Publicznej do wojewody gdańskiego. Prezentowany dokument odnosi się do Kongresu Kaszubskiego w Wejherowie (12-13 I 1946 r.), organizowanego przede wszystkim przez środowisko Zrzeszeńców.

RZECZPOSPOLITA POLSKA
MINISTERSTWO
ADMINISTRACJI PUBLICZNEJ
Departament Polityczny
L. dz. II P. 29/46

Sp. P. Ia/266/46
Warszawa, dnia 7. I 1945 r.

P o u f n e

D o

Ob. Wojewody

w G d a ń s k u

W związku z mającym się odbyć w dniach 12 i 13 b.m. Kongresem Kaszubskim w Wejherowie Departament Polityczny M.A.P. komunikuje co następuje:

W pierwszym rządzie należy zwrócić uwagę, ażeby niepowołane elementy z pośród Kaszubów nie wykorzystwały kongresu w kierunku przedstawienia ruchu kaszubskiego jako ruchu o tendencjach odśrodkowo-narodowościowych.

W związku z tym wskazaniem byłoby:

- 1/ nie nadawać kongresowi zbyt wielu cech reprezentacyjnych, a przedstawiać go jako zjazd o znaczeniu lokalnym,
- 2/ usuwać z kongresu ^{o wszelkie} elementy polityczne, a podkreślać jego znaczenie kulturalno-oświatowe,
- 3/ w przemówieniach przedstawicieli władz administracyjnych i partii politycznych podkreślać sprawę uwolnienia ludu kaszubskiego z pod jarzma hitlerowskiego i zespolenia wszystkich Polaków (Mazurów, Warmiaków, Ślązaków, Kaszubów, Górali) w jednym Narodzie i Państwie Polskim,
- 4/ zaakcentować martyrologię Kaszubów, których na tak dużym obszarze (5 powiatów) pozostało wskutek przesiedleń ~~germańskich~~ tylko 200.000,
- 5/ chwilowo nie dawać żadnych wiążących przyrzeczeń w sprawie obsadzania wyższych stanowisk w administracji przez przedstawicieli Kaszubów, natomiast uwypuklić możliwość korzystania przez Kaszubów jak przez wszystkich dobrych Polaków ze zdobyczy demokracji i wpływania na bieg spraw państwowych przez udział w radach narodowych,
- 6/ spowodować udział przedstawicieli poszłych politycznych w pracach sekcji kongresowych i wpływ ich na treść rezolucji w tym kierunku, ażeby one ewent. nie odzwierciedlały kaszubskich odrębności narodowych,

- 2 -

7/ zapewnić sobie na kongresie możliwość udzielania przez poszczególnych uczestników wzgl. przedstawicieli partii politycznych stosownych odpowiedzi w razie zaatakowania władz administracyjnych lub organów bezpieczeństwa.

Po kongresie Ministerstwo oczekuje wyczerpującego sprawozdania.

DYREKTOR DEPARTAMENTU

A. Szabowski
(A. Szabowski)

Z dokumentu wynika, że nowe władze państwa polskiego zdawały sobie sprawę z odrębności etnicznej Kaszubów. Dlatego też dążyły do tego, by na Kongresie Kaszubów uwypuklano niektóre zagadnienia (np. martyrologię i łączność Kaszubów z narodem polskim), a inne pomniejszano bądź wręcz pomijano. Władze obawiały się o to, by *niepowołane elementy spośród Kaszubów nie wykorzystwały Kongresu w kierunku przedstawienia ruchu kaszubskiego jako ruchu o tendencjach odśrodkowo-narodowościowych*. Departament Polityczny MAP postulował, by w pracach Kongresu wzięli udział przedstawiciele partii politycznych. Władze chciały mieć wpływ na przebieg jego obrad oraz treść rezolucji, by one ewentualnie *nie odzwierciedlały kaszubskich odrębności narodowych*.

Takie postępowanie polskich władz komunistycznych oraz mediów i świata nauki, trwające niemal pół wieku (dwa pokolenia!), skutecznie wyeliminowało inne niż oficjalne spojrzenie na historię, język, literaturę oraz świadomość narodową Kaszubów. W tym czasie bardzo wielu Kaszubów zaczęło utożsamiać się z tą propagandową wizją ich samych. Czy przez ostatnie ćwierćwiecze Kaszubi zdolali zerwać te niewidzialne więzy krępujące ich myśli i działania?